

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

БІОЕТИКА

(назва)

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова

Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності(-тей): 014.15 Середня освіта (Природничі науки); 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин) денна форма: 4(120 год.: 24 - лекції; 24- семінарські; 72- самостійна робота); заочна форма: 4(120 год.: 6 - лекції; 6 - семінарські; 108- самостійна робота)

Мова викладання: українська

Презентаційні матеріали:

https://docs.google.com/presentation/d/1fyEQqc35JciW-U1TFxo_UNxDaX31_G2P/edit?usp=sharing&ouid=107665688431590995518&rtpof=true&sd=true

2. Інформація про викладача

ПІБ: Атмажов Іван Дмитрович

Науковий ступінь, вчене звання, посада: к.мед.наук,доцент

Кафедра: технологічної освіти та природничих наук

Робочий e-mail: Atmazhov@idguonline.net

Години консультацій на кафедрі: понеділок 14.00-15.00

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет моральні проблеми людського суспільства, що виникають у зв'язку із застосуванням сучасних промислових, сільськогосподарських, медичних та інших технологій у різних сферах діяльності людини.

Мета дисципліни полягає у розкритті поняття «Біоетика», у пошуку історичних коренів даної науки та у визначенні основних засад біоетики. Також дана дисципліна займається дослідженням зміни стану здоров'я людей; прагне знайти умови гармонійного розвитку людини як цілісної особистості з трьома компонентами: тілесними, душевним та духовним; намагається зберегти кожне людське життя від моменту запліднення до природної смерті; висвітлює проблеми генної інженерії та біотехнологій з погляду біобезпеки. Формування у студентів моральних цінностей щодо людського життя, пошани до іншої людини.

Результати навчання

Знання: основні засади біоетики, сучасні біоетичні проблеми та шляхи їх вирішення.

Вміння: вільно володіти теоретичним матеріалом, вести дискусію щодо різних біоетичних проблем, застосовувати морально-етичні та фахові норми в професійній діяльності;

аналізувати перед конфліктні і конфліктні ситуації та розв'язувати їх; демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини, її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження.

Автономність та відповідальність: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність при виконанні функціональних обов'язків та екологічного спрямування життєвої траєкторії.

4. Зміст дисципліни

Тема № 1 Система біобезпеки в Україні: предмет, поняття, принципи, напрямки формування та функціонування; біологічна небезпека, біологічний ризик, біологічний тероризм, біологічна зброя. Біоетика: предмет, поняття.

Тема № 2 Біобезпека роботи в лабораторіях.

Тема № 3 Сучасна біотехнологія, генна інженерія. Історія розвитку біотехнології та генної інженерії. Роль спадковості та мінливості в еволюції живої природи. Генетично модифіковані організми, їхнє науково-практичне значення.

Тема № 4 Здобутки та ризики генної інженерії людини.

Тема № 5 Біологічні та медичні ризики використання генетично-модифікованих рослин та отриманих з них продуктів харчування.

Тема № 6 Етичні аспекти та правове регулювання використання генетично модифікованих організмів.

Тема № 7 Історія виникнення, соціокультурні, філософські, наукові та законодавчі засади біоетики. Зміст та основні поняття біоетики та ноетики. Біоетика як сучасна медична етика. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини. Біоетика та сучасні біомедичні технології.

Тема № 8 Біоетика як світогляд. Глобальна біоетика та ноетика, їхні філософські засади, цінності та принципи. Екологічна етика – складова глобальної біоетики та ноетики.

Тема № 9 Етико-правові аспекти початку та закінчення життя людини. Біоетичні, психологічні та духовні проблеми надання паліативної допомоги. Цінність людського життя у контексті біоетики та християнської етики.

Тема № 10 Цінності та принципи європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику в Україні. Етичний кодекс українського лікаря. Взаємозв'язок загальнолюдських цінностей, цінностей науки, моральних теорій, принципів біоетики у вирішенні моральних дилем практичної медицини. Біоетична модель здоров'я.

Тема № 11 Етико-правові норми та вимоги при проведенні клінічних та до клінічних досліджень. Права учасників клінічних досліджень. Етико-правові аспекти роботи з експериментальними тваринами. Етичний кодекс вченого України.

Тема № 12 Біоетична експертиза наукових проєктів. Комітети з етики: історія створення, методи організації, роль в етико-правовому регулюванні клінічних досліджень. Інформована згода на участь у клінічних дослідженнях як реалізація принципу поваги до автономії та гідності пацієнта. Структура та зміст «Форми інформаційної згоди».

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять

Студенти обов'язково відвідують навчальні заняття відповідно до розкладу занять. Пропуски занять з поважних причин, що підтверджені документально, можуть бути відпрацьовані протягом двох тижнів. Присутність на проміжному контролі – обов'язкова. У випадку відсутності за поважних причин – назначається додатковий час для складання модульної контрольної роботи («Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ»).

Академічна доброчесність

Студенти мають дотримуватися правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ». Наявність академічного плагиату в студентських доповідях є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту

Навчальна дисципліна не передбачає використання здобувачами генеративних моделей штучного інтелекту. Генерація тексту для виконання індивідуальних занять або підготовки до практичних занять буде кваліфікуватися як порушення академічної доброчесності.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Форма проміжного контролю: Модульна контрольна робота

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі, або у формі комп'ютерного тестування (за допомогою сервісу MOODL) та включає 30 тестових завдань різних рівнів складності.

Зразок модульної контрольної роботи

Хто вперше використав термін «Біоетика»:

- А) Володимир Вернадський
- Б) Андре Хеллегерс
- В) Фріц Ягр

Форма підсумкового контролю: залік

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається

відповідно до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ».

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Критеріями оцінювання індивідуальних завдань є знання фактів, явищ. Вірне, науково достовірне їх пояснення. Оволодіння науковими термінами, поняттями, законами, методами, правилами; вміння користуватися ними при поясненні нових фактів, розв'язуванні різних питань і виконанні практичних завдань. Максимальна ясність, точність викладу думки, вміння відстоювати свої погляди, захищати їх. Знання повинні мати практичну значимість.

Вид	Максимальна кількість балів
Презентація оздоровчої системи або заходу	5
Конспект тем для самостійного опрацювання	5
Реферат	5

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінки успішності відповідають навчальній програмі й найбільш важливим вимогам до знань студентів: письмові відповіді повинні бути повними, логічними, доказовими.

За умови тестової форми роботи, максимальна кількість балів за відповідь на 1 тестове питання складає 1 бал. Мінімальна кількість балів – 16. Критеріями оцінювання є правильна відповідь.

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Кучера Т. Біоетика: огляд найактуальніших проблем Університетська кафедра. 2014. №. 3. С. 67-91.
2. Hubenko H. Біоетичні дебати, роздуми та стандарти у живих містах. У центрі уваги урбаністична біоетика:(огляд Міжнародної конференції «The 21st Rijeka Days of Bioethics. Urban Bioethics: From Smart to Living Cities. Bioethical Debate, Reflections and Standards», Рієка/Хорватія, 17–18 травня 2019 року) //Filosofiya osvity. Philosophy of Education. 2019. Т. 24. №. 1. С. 271-275.
3. Kotulskiy I., Nikolchenko O. Феномен біоетики та питання медичної етики ORTHOPAEDICS TRAUMATOLOGY and PROSTHETICS. 2010. №. 2. С. 101-106.
4. Boychenko N., Pustovit S. Огляд ІХ Міжнародного симпозиуму з біоетики «Здоров'я, медицина та філософія: стратегії виживання»:(Національний університет охорони здоров'я України імені ПЛ Шупика, 15-16 квітня 2021 року) Filosofiya osvity. Philosophy of Education. 2021. Т. 27. №. 1. С. 261-272.
5. Терешкевич Г.Т. Основи біоетики та біобезпеки: підручник. Тернопіль: ТДМУ, 2021. 400 с.
6. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Київ: Велес, 2005. 48 с. (Серія видань “Офіційний документ”).
7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. ст. 131.
8. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст.135.
9. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради. 2003. № 40–44. ст. 356.

10. Закон України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів” від 31.05.2007 № 1103-V. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 35. ст. 484.
11. Закон України “Про заборону репродуктивного клонування людини” від 14.12.2004 № 2231-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 5. ст. 111.
12. Закон України “Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту та соціальний захист населення” від 23.12.2010 № 2861-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 30. ст. 274.
13. Закон України “Про затвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009–2013 роки” від 19.02.2009 № 1026 VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 17. ст. 157.
14. Закон України “Про захист населення від інфекційних хвороб” від 06.04.2000 № 1645- III. Відомості Верховної Ради України. № 29. ст. 228. Закон України “Про захист тварин від жорстокого поводження” від 21.02.2006 № 3447- IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 27. ст. 230.
15. Закон України “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними” від 08.09.2011 р. № 3712-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 15. ст. 99.
16. Закон України “Про лікарські засоби” від 04.04.1996 № 123/96. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 22. ст. 87.
17. Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині», який вступив в дію з 01.01.2019 року, від 17.05.2018 № 2427-VIII. Відомості Верховної Ради України. 06. 07. 2018. № 51. Ст.15.
18. Довгострокова програма поліпшення становища жінок, сім’ї, охорони материнства і дитинства, схвалена Постановою Кабінету Міністрів України № 431 від 28.07.1992 р. Про порядок штучного переривання вагітності: Постанова Кабінету Міністрів № 992 від 16.03.2000 р.
19. Наказ Міністерства охорони здоров’я України: “Про затвердження Інструкції до лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань і типового положення про комісію з питань етики” № 281 від 01.11.2000 р.
20. Наказ Міністерства охорони здоров’я України: “Про затвердження Порядку проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань і Типового положення про комісію з питань етики” № 66 від 13.02.2006 р.
21. Основи законодавства України про охорону здоров’я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2802-XII.
22. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 4. Ст. 19. Директива 98/44/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 6 липня 1998 р. про правову охорону біотехнологічних вивідів / Офіційний вісник ЄС, L213, 30 липня 1998 р. С. 13–21
23. Святе Письмо Старого та Нового Заповіту (повний переклад, здійснений за єврейськими, араміїськими та грецькими текстами) о. І. Хоменко. Львів: Місіонер, 2021. 1460 с.
24. Катехизм Католицької Церкви. Повний текст і теологічний коментар / за ред. Р. Фізикелли. Casale Monferrato: PIEMME, 2021. 1280 с.
25. Іван Павло II. Енцикліка Євангеліє життя (Evangelium Vitae). 25 березня 1995. Ватикан. 1995. 192 с.
26. Хартія працівників охорони здоров’я Папська Рада до справ душпастирства в охороні здоров’я. Львів: Медицина і право, 2010. 111 с.
27. Терешкевич Г. Т. Біоетика в системі охорони здоров’я і медичної освіти: навч. посібник / Г. Львів: Світ, 2008. 344 с.
28. Іван Павло II. Сімейне співжиття. Апостольське післясинодальне повчання про завдання християнської родини в сучасному світі, 22 листопада 1981 р. Іван Павло II. Ватикан, 1981. 120 с. 15.

29. Про Національну програму планування сім'ї на 1995-2000 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.1995 р. № 736. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-95-%D0%BF>
30. Про Національну програму «Репродуктивне здоров'я 2001–2005» Постанова Кабінету Міністрів України від 26.03.2001 р. № 203. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203/>
31. Про схвалення Концепції Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації на 2006- 2015 роки»: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.04.2006 р. № 244 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2006-%D1%80>
32. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Репродуктивне та статеве здоров'я нації на період до 2021 року» : проект розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. URL : <https://www.umj.com>
33. Про ратифікацію Протоколу № 6 до Конвенції про захист прав і основних свобод 34 людини, який стосується скасування смертної кари, 1983 року : Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1484-III. С. 104. URL :https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_802
34. Конвенція про права дитини, прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 року (редакція зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
35. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. Рим, 4.XI.1950. URL : www.hri.org/docs/ECHR50.html
36. Європейська соціальна хартія, 1961 р., переглянута Радою Європи. Страсбург, 3 травня 1996 р. URL: www.coe.int/T/E/Human_Rights/Esc/
37. Конвенція про захист прав та гідності людини щодо застосування біології та медицини 1997 р. PE. URL: conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/164.htm
38. Загальна декларація про біоетику та права людини, прийнята ЮНЕСКО, 19 жовтня 2005р. URL:<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001461/146180r.pdf>.
39. Про встановлення діагностичних критеріїв смерті мозку та процедури констатації моменту смерті людини : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.09.2013 р. № 821. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1757-13>

Затверджено на засіданні кафедри технологічної освіти та природничих наук
(протокол № 8 від 07 лютого 2024 р.)